

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НПУ імені М.П.Драгоманова
Інститут соціальної роботи та управління

ПРОГРАМА
вступного фахового випробування

для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня „**Бакалавр**”
на базі освітньо-кваліфікаційного рівня „**Молодший спеціаліст**”

напрямок підготовки: 0101 Педагогіка
спеціальність: 6.010106 Соціальна педагогіка

Київ 2010

Пояснювальна записка

Процеси суспільно-економічних трансформацій в Україні визначають зміну пріоритетів державної соціальної політики, що, в свою чергу, обумовлює розвиток соціальної педагогіки як теорії та професійної діяльності. На сьогоднішній день постає необхідність підготовки фахівців, які були б готові до здійснення професійної соціально-педагогічної допомоги цільовим групам клієнтів.

З огляду на трансформацію ступеневої підготовки фахівця в умовах вищого навчального закладу особливого значення набуває розробка теоретичних основ підготовки бакалаврів спеціальності «Соціальна педагогіка».

Програма вступних екзаменів на освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» передбачає виявлення рівня готовності сучасного фахівця соціальної сфери до: визначення ефективних умов соціалізації особистості в сучасному суспільстві; вивчення дії об'єктивних і суб'єктивних факторів соціального середовища, характеру їх впливу на формування особистості; дослідження закономірностей та перспектив соціальної взаємодії особистості та середовища; розробки механізмів регулювання та корекції відносин особистості та суспільства.

Майбутні бакалаври мають виявити знання: сутності соціальної педагогіки як науки; принципів та методів соціально педагогічної діяльності; особливостей соціалізації особистості в різних мікросоціумах; попередження негативного впливу факторів соціального середовища на особистість; характеристики загальних технологій соціально-педагогічної діяльності і технологій організації соціально-педагогічної роботи з різними групами клієнтів; можливостей та умов ефективної реалізації загальнонаукових та специфічних методів в практиці соціально-педагогічної роботи .

Абітурієнти мають виявити такі вміння: аналізувати різні фактори впливу на соціалізацію особистості; диференціювати зміст діяльності відповідно до різних об'єктів, суб'єктів та напрямів соціально-педагогічної роботи; будувати стратегію соціально-педагогічної роботи спрямовану на саморозвиток особистості дитини та молодої людини, реалізацію її творчого потенціалу, здібностей, задатків, активізації зусиль клієнтів (індивідів, груп, спільнот) на вирішення власних проблем .

Програма містить у собі один модуль: I – «Соціальна педагогіка» (14 тем).

Білеті вступних екзаменів передбачають три питання. Пропонується така система оцінювання. Максимальна оцінка – 200 балів. З них:

1 питання – максимально 20 балів

2 питання – максимально 20 балів

3 питання – максимально 35 балів

Відповідно: 0 – 123 «незадовільно»; 124 – 150 «задовільно»;

151-175 «добре»; 176-200 «відмінно»

I. Соціальна педагогіка

Тема 1. Предмет та завдання соціальної педагогіки

Сутність соціальної педагогіки як науки. Предмет та завдання соціальної педагогіки. Зв'язок соціальної педагогіки з іншими науками та галузями суспільної практики. Місце соціальної педагогіки в системі педагогічних наук.

Тема 2. Становлення та розвиток соціально-педагогічної практики

Князь Володимир як засновник системи соціальної опіки. “Руська правда” Ярослава Мудрого – прообраз сучасних соціальних програм. Питання соціальної підтримки в “Духовній” Володимира Мономаха. Традиції соціальної підтримки населення за часів козацтва. Соціально-благодійна діяльність українських братств. Сільська громада як осередок соціального захисту нужденних. Особливості соціальної підтримки населення в Україні в кінці XIX на початку XX ст. Соціально-педагогічна діяльність у 20-30 роки XX ст. Характеристика соціально-педагогічної практики наприкінці XX початку XXI століття.

Тема 3. Основні поняття соціальної педагогіки

Соціалізація – базова категорія соціальної педагогіки. Характеристика соціального виховання як складової соціалізації особистості. Соціальне середовище як необхідна умова соціалізації особистості. Соціальна адаптація, її різновиди.

Структура соціально-педагогічної діяльності. Характеристика її суб'єктів та об'єктів. Поняття принципів соціально-педагогічної діяльності, їх класифікація. Функції соціально-педагогічної роботи соціального педагога.

Тема 4. Нормативно-правове забезпечення соціально-педагогічної діяльності

Законодавча база України щодо забезпечення соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю. Характеристика прав дитини. Основні напрямки соціально-правової діяльності фахівців в українському суспільстві. Діяльність соціального педагога щодо захисту прав дітей та молоді.

Тема 5. Сім'я як провідний фактор соціалізації особистості

Сім'я як мала група та соціальний інститут. Соціалізуючі функції сім'ї. Параметри сім'ї. Функції сім'ї як соціального інституту. Типологія сімей. Напрями соціально-педагогічної роботи з сім'єю. Особливості соціально-педагогічної роботи з сім'ями різного типу.

Особливості соціалізації дітей у закладах інтернатного типу. Сімейні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Тема 6. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з обмеженими функціональними можливостями

Поняття інвалідності. Характеристика видів відхилень у здоров'ї. Типологія дитячої інвалідності. Причини відхилень у здоров'ї. Зміст та напрямки реабілітації дітей з обмеженими функціональними можливостями.

Тема 7. Девіантна поведінка дітей та молоді

. Поняття девіантної поведінки. Характеристики девіантної поведінки. Причини соціальних відхилень в поведінці неповнолітніх. Поняття „важковиховуваний” в соціальній педагогіці. Види делінквентної поведінки. Особливості адиктивної поведінки неповнолітніх. Поняття наркотиків та наркогенних речовин. Наркоманія, токсикоманія, алкоголізм як різновиди хімічної залежності. Ознаки узалежненої поведінки. Стадії наркотичної залежності. Характеристика суїцидальної поведінки.

Тема 8. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в зарубіжних країнах

Історичні та соціокультурні засади розвитку соціальної роботи за рубежем. Соціально-педагогічна допомога дітям та молоддю за кордоном. Виникнення та розвиток соціальної педагогіки в Німеччині.

Розвиток соціально-педагогічної роботи у Великобританії: традиції та сучасні підходи. Особливості допомоги дітям та молоді в сучасній Великобританії. Соціальна опіка дітей у Великобританії.

Основні аспекти соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у США та Канаді.

Тема 9. Технології соціально-педагогічної роботи: сутність та специфіка

Поняття технологій соціально-педагогічної роботи. Особливості технологій соціально-педагогічної роботи. Основні складові соціально-педагогічних технологій: соціально-психологічні, соціально-медичні і безпосередньо соціально-педагогічні технології. Умови реалізації соціально-педагогічних технологій. Загальні і прикладні технології соціально-педагогічної роботи.

Тема 10. Методи соціально-педагогічної роботи.

Методи соціально-педагогічної діяльності. Психологічні методи в практиці соціально-педагогічної роботи (психодіагностика, психокорекція, психологічне консультування, психотерапія). Соціологічні методи (аналіз соціуму, моніторинг, фокус-група). Педагогічні методи (методи педагогічної діагностики, методи навчання, методи виховання). Методи соціально-педагогічної діяльності. Метод „рівний-рівному”. Метод соціальної вуличної роботи.

Тема 11. Організаційні форми соціально-педагогічної роботи

Поняття “форми соціально-педагогічної роботи”. Класифікація організаційних форм соціально-педагогічної роботи. Специфіка використання форм соціально-педагогічної роботи з різними групами клієнтів. Індивідуальні, групові та масові форми соціально-педагогічної роботи. Особливості їх використання в практиці соціально-педагогічної роботи, специфіка застосування в роботі з різними групами клієнтів.

Тема 12. Педагогічні методи в соціально-педагогічній роботі

Методи переконання. Соціально-педагогічні умови успішного використання переконання. Метод навіювання та прийоми його застосування. Приклад в системі формування свідомості клієнтів соціально-педагогічної роботи. Форми застосування методів формування свідомості. Характеристика методів стимулювання. Характеристика і значення методів організації діяльності. Особливості використання ігрових технік в соціально-педагогічній роботі. Психолого-педагогічні умови застосування гри в соціально-педагогічній роботі

Тема 13. Технології соціально-педагогічної роботи з різними групами клієнтів

Завдання соціально-педагогічної роботи з сім'єю. Типологія видів сімей, що потребують допомоги та підтримки соціального педагога. Технології діагностики сімейних стосунків. Соціально-педагогічні паспортизація сім'ї.

Технологічні основи здійснення соціально-педагогічного супроводу клієнтів з обмеженими можливостями. Завдання соціального педагога в роботі з дітьми та молоддю з обмеженими можливостями.

Технології виявлення, діагностики обдарованості. Соціально-педагогічні установи, що працюють з обдарованою молоддю. Діяльність соціального педагога в будинках творчості, клубах, студіях.

Тема 14. Технологізація волонтерської роботи в соціально-педагогічній діяльності

Технологічні аспекти формування та розвитку волонтерського руху в умовах сьогодення. Характеристика соціальних програм, проєктів та акцій у яких беруть участь волонтери. Діяльність волонтерів в системі формування здорового способу життя. Робота волонтерів з клієнтами з обмеженими можливостями

Література

1. Басов Н.Ф. Социальный педагог: введение в профессию. – М.,2006.
2. Басов Н.Ф. История социальной педагогики. Учеб. пособие. – М.,2005.
3. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі. – К.,2008.
4. Безпалько О.В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи: Монографія. – К.: Наук. світ, 2006.
5. Василькова Ю. В., Василькова Т. А. Социальная педагогика: Курс лекций. – М., 1999.
6. Ковчина І.М. Сучасні технології соціальної роботи за рубежом. Навч.-метод. посіб. / За заг. ред. А.Й.Капської. – К.: Логос, 2001. – 96 с.
7. Клейберг Ю. А. Психология девиантного поведения: Учебное пособие для вузов. – М.,2001.
8. Книга для батьків. Посібник до тренінгового курсу „Підготовка кандидатів у прийомні батьки та батьки вихователі” / За заг. ред. Т.Ф. Алексєнко. – К., 2006.
9. Кравець В.П. Психофізіологічні та психолого-педагогічні аспекти формування усвідомленого батьківства. – К., 2001.
10. Лукашевич М. П. Соціалізація: виховні механізми і технології. – К., 1998.
11. Макаренко А. С. Педагогічна поема. – К., 1986.
12. Максимова Н. Ю., Толстоухова С. В. Соціально-психологічні аспекти профілактики адиктивної поведінки підлітків та молоді. – К., 2000.
13. Мардахаев Л.В. Социальная педагогика: Учебник. – М., 2003.
14. Менделевич В. Д. Психология девиантного поведения. – М., 2001.
15. Молода сім'я: проблеми та умови її становлення. / За ред А.Й.Капської. – К, 2003.
16. Моховиков А. Н. Телефонное консультирование. – М., 1999.
17. Мудрик А. В. Социальная педагогика: Учеб. пособие для студ. пед. вузов /Под ред. В. А. Слостенина. – М., 1999.
18. Мустаева Ф. А. Основы социальной педагогики: Учебник для студентов высших педагогических заведений. – М., 2002.
19. Никитина Л.Е. Социальный педагог в школе. – М.,2003.
20. Никитина Н.И. Методика и технология работы социального педагога: учеб. пособие для студентов пед. училищ и колледжей /Н.И.Никитина, М.Ф.Глухова. – М.: , 2005.
21. Овчарова Р. В. Справочная книга социального педагога. – М., 2001.
22. Організація і технологія соціальної роботи з дітьми вулиці / За заг. ред. А.Й.Капської. – К.,2003.
23. Профілактика ВІЛ/СНІДу та ризикованої поведінки серед вихованців притулків для неповнолітніх: збірка інформаційних, методичних, ілюстративних матеріалів для спеціалістів / за заг. ред Т.В. Журавель, Т.Л.Лях. – К., 2004.
24. Робота з дитиною в прийомній сім'ї. Методичний посібник. – К.,2003.

25. Словарь по социальной педагогике /Авт.-сост. Л.В.Мардахаев. – М.,2002.
26. Соціально-економічні причини насильства в сім'ї в Україні. – К.,2004.
27. Социально-педагогическая поддержка детей группы риска: Учеб. пособие/ Л.Я.Олифиренко, Т.И.Шульга,И.Ф.Дементьева. – М.,2002.
28. Социальная педагогика: Курс лекций /Под общей ред. М. А. Галагузовой. – М., 2000.
29. Социальная педагогика: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений /Под ред. В. А. Никитина. – М., 2000.
30. Соціально педагогіка. Підручник. / За ред А.Й.Капської. – К.,2006.
31. Соціально педагогіка: теорія та технології. Підручник / За ред. І.Д. Звереві. – К., 2006.
32. Соціально педагогіка: мала енциклопедія. / За ред. І.Д. Звереві. – К., 2008.
33. Соціально підтримка дітей з обмеженими функціональними можливостями. Методичні рекомендації /Авт.-упорядники Безпалько О.В., Губарева Т. Г. – К., 2002.
34. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з обмеженими функціональними можливостями. / За ред А.Й. Капської. – К.,2003.
35. Створення та соціальний супровід прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу: Навч.- метод. комплекс / За заг. ред. Г.М. Лактіонової, Ж.В. Петрочко. – К., 2006.
36. Технологізація волонтерської роботи в сучасних умовах / За ред. А. Й. Капської. – К., 2001.
37. Трубавіна І. М. Зміст та форми просвітницької роботи з батьками. – К., 2000.
38. Трубавіна І. М., Бугаєць Н. А. Методи вивчення сім'ї. – К., 2001.
39. Трубавіна І.М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю. – К., 2002.
40. Шакурова М.В. Социальное воспитание в школе: Учеб. пособие / Под ред. А.В.Мудрика. – М., 2004.
41. Шацкий С.Т. Избранные произведения в 2т. – М.,1986.
42. Ярская-Смирнова Е.Р., Наберушкина Э.К. Социальная работа с инвалидами. – Спб, 2004.